

AKADEMIN FÖR HÄLSA OCH ARBETSLIV
Avdelningen för socialt arbete och psykologi

Ensamkommande flyktingbarn

Integreringsarbete

Kajs-Mari Östlund

Kim Jutterström

2011

Examensarbete, kandidatnivå, 15hp Socialt arbete

Examinationsarbete C-uppsats

Socionomprogrammet

Handledare: Mats Sundin

Examinator: Stig Elofsson

Sammanfattning

Syftet med uppsatsen var att undersöka hur ensamkommande flyktingbarn och personal på ett urval av boenden, upplever de insatser som görs för att underlätta integrering i samhället, med fokus på skola, fritid och språk. Vi använde oss av fyra stycken halvstrukturerade intervjuer, med personal och boenden, fördelade på två olika boenden. Detta för att få en inblick i det aktiva arbetet med integration samt upplevelsen av huruvida det gett något resultat. Vi grundade vår analys på identitetsteorin samt systemteorin. Viktiga resultat var bland annat vikten av att hitta rätt personer när man som ensamkommande flyktingbarn kommer till ett nytt land. Vidare så visade studien på vikten av personalens engagemang på boendena.

Nyckelord:

Ensamkommande flyktingbarn

Integration

Nätverk

Abstract

The main purpose of this study was to explore how unaccompanied refugee children and staff in a range of accommodations, experience the efforts to facilitate integration into society, focusing on education, leisure and language. We used four semi-structured interviews with staff and residents, located in two different accommodations. This is to get an insight into the active pursuit of integration and the perception of whether it produced any results. We based our analysis on identity theory and systems theory. Key findings included the importance of finding the right people when that unaccompanied refugee children coming to a new country. Furthermore, the study showed the importance of staff involvement in the Lodging

Keywords:

Unaccompanied refugee

Integration

Network

Förord

Vi vill tacka de personer som hjälpt oss möjliggöra vår uppsats. De personer som ställt upp och blivit intervjuade, ett stort tack vill vi rikta till er. Vi vill även tacka våra familjer och vänner, vilka har ställt upp i vått och torrt. Ett tack skänker vi till våra klasskamrater som funnits där då vi haft problem. Ett tack till vår handledare, som gett oss feedback under arbetets gång. Sist men inte minst vill vi rikta ett tack till varandra. För att vi har stöttat varandra och dragit mot det gemensamma målet att genomföra studien.

Innehållsförteckning

1. Inledande kapitel	7
<i>1.1 Inledning.....</i>	<i>7</i>
<i>1.2 Syfte och frågeställningar.....</i>	<i>7</i>
<i>1.3 Koppling till socialt arbete och sociologi.....</i>	<i>8</i>
<i>1.4 Uppsatsens disposition.....</i>	<i>8</i>
<i>1.5 Begreppsförklaringar.....</i>	<i>8</i>
2. Bakgrund.....	9
<i>2.1 Aktuell lagstiftning.....</i>	<i>9</i>
<i>2.2 Tidigare forskning.....</i>	<i>11</i>
3. Teoretiska perspektiv.....	13
<i>3.1 Identitetsteorin.....</i>	<i>14</i>
<i>3.2 Systemteorin.....</i>	<i>15</i>
4. Metod och material.....	16
<i>4.1 Förförståelse.....</i>	<i>16</i>
<i>4.2 Forskningsdesign och tillvägagångssätt.....</i>	<i>16</i>
4.2.1 Urval av litteratur.....	17
4.2.2 Val av metod.....	17
4.2.3 Urval av intervjupersoner.....	17
4.2.4 Urvalskriterium.....	17
<i>4.3 Process.....</i>	<i>17</i>

4.4 Analysverktyg	18
4.6 Uppsatsens trovärdighet	19
4.6.1 Reliabilitet.....	19
4.6.2 Validitet.....	19
4.6.3 Generalisering.....	20
4.7 Etiska ställningstaganden	21
4.7.1. Informerat samtycke.....	21
4.7.2 Konfidentialitet.....	21
4.7.3 Konsekvenser.....	21
5. Resultat och analys av empiri	22
5.1 Presentation av intervjupersonerna.....	22
5.2 Upplägg av analys.....	22
5.3 Integration.....	22
5.4 Förutsättningar.....	25
5.5 Nätverk.....	28
5.6 Sammanfattning.....	31
6. Diskussion	34
7. Referenser	38
8. Bilagor	
8.1 Missivbrev	41
8.2 Medgivande.....	42
8.3 Intervjuguide.....	45

1. INLEDANDE KAPITEL

1.1. Inledning

Vi har valt att skriva om ensamkommande flyktingbarn och hur dessa integreras i det svenska samhället. Från 2004-2009 ökade antalet ensamkommande asylsökande flyktingbarn från 388 stycken till 2250 stycken. År 2010 fick 66 procent av de sökande, då främst från Afghanistan och Somalia, uppehållstillstånd och fram till september 2011 har 75 procent av de ensamkommande flyktingbarnen fått uppehållstillstånd, tillfälligt eller permanent. De flesta av dessa är pojkar i 16–18-årsåldern (migrationsinfo.se 2011 a). Arbetet med ensamkommande flyktingbarn är en komplex fråga för oss som socialarbetare. Det handlar inte bara om att acklimatisera de ensamkommande flyktingbarnen till samhället, utan också om att anpassa samhället till de ensamkommande flyktingbarnen. Slutmålet är ändå att skapa ett samhälle där alla människor kan verka tillsammans på samma villkor oberoende av ursprung.

Något som alltid uppstår när nya ensamkommande flyktingbarn anländer till ett nytt land är problem med kommunikationen på grund av bristande språkkunskaper. Här är det viktigt att socialarbetarna från dag ett börjar arbeta med inläring av detta. Att kunna språket är en förutsättning för att kunna integreras i ett nytt samhälle.

Målet med uppsatsen är att få en bättre uppfattning om de insatser som görs för ökad integrering, på ett urval av boenden för ensamkommande flyktingbarn, och hur integreringen av dessa upplevs som av de boende samt av personalen.

1.2. Syfte och frågeställningar

Syftet med uppsatsen är att undersöka hur ensamkommande flyktingbarn och personal på ett urval av boenden, upplever de insatser som görs för att underlätta integrering i samhället med fokus på skola, fritid och språk.

Den frågeställning vi kommer att arbeta efter är: Hur arbetar ett urval av HVB-hem för ensamkommande flyktingbarn för att underlätta dessa barns integrering i skolan, på fritiden och med språket, och hur upplever ett urval av barnen dessa insatser?

Vi har använt oss av kvalitativa halvstrukturerade intervjuer för att försöka skapa en god beskrivande bild av de ensamkommande flyktingbarnens samt personalens upplevelser av

integrationsarbetet. Med hjälp av en analys av beskrivningarna försöker vi svara på ovanstående syfte och frågeställningar.

1.3. Koppling till socialt arbete och sociologi

I och med den ökande invandringen av ensamkommande flyktingbarn har allt fler socialarbetare fått arbetsuppgifter gentemot denna grupp. Dessa arbetsuppgifter återfinns på olika nivåer och berör allt från handläggning på migrationsverket till de ensamkommande flyktingbarnens boendestödjare. En större insikt i hur arbetet med integrering av ensamkommande flyktingbarn kan genomföras, möjliggör en förbättring av de insatser som bedrivs för att på så vis öka integrationen. Då sociologi handlar om samhällslära så är den sociologiska inriktningen i vårt arbete kopplingen mellan de ensamkommande flyktingbarnen och hur de integreras i samhället.

1.4. Uppsatsens disposition

I uppsatsens inledande kapitel redovisas syfte, frågeställning, arbetets kopplingar till socialt arbete, begreppsförklaringar samt en kort sammanfattning av aktuella lagar. Det andra kapitlet redovisar tidigare forskning. Fokus ligger här på tre teman *integration*, *förutsättningar* samt *nätverk*. Identitetsteorin och systemteorin är de teorier som valts, dessa redovisas i det tredje kapitlet. Det fjärde kapitlet innehåller metoddelen i uppsatsen. I kapitel fem redovisas resultaten genom en analys utifrån ovan nämnda teman. Därefter görs en sammanställande helhetsanalys. Det sjätte kapitlet redovisar en diskussion där resultat kopplas samman med uppsatsen frågeställning. Dessutom redovisas alternativa tolkningsmöjligheter av resultatet samt förslag till fortsatt forskning. Sist redovisas bilagor som missivbrev och intervjuguide.

1.5. Begreppsförklaringar

Ensamkommande flyktingbarn: Till denna grupp räknas personer under 18 år som är åtskilda från båda sina föräldrar eller från den person som enligt lag eller sedvana har det primära ansvaret för barnet (Prop. 2005/06:46 8:1).

Integration: Integrering som begrepp betecknar föreningen av skilda delar till en större helhet. Det är en process som ska leda till ett visst mål, att det ska råda jämlikhet mellan människorna och finnas en fungerande kommunikation, samförstånd och respekt, delaktighet i samhällets gemenskap för kulturella och etniska minoriteter (Leisti 2005). I detta fall att invandrande ungdomar etableras i det nya samhället, exempelvis i skola eller på arbetsmarknaden. Detta

innebär också att det svenska samhället måste anpassas till den förändring som invandringen innebär.

HVB-hem: Hem för vård och boende, institutioner inom socialtjänsten, oftast för barn och ungdom med sociala problem. Personal finns på boendet dygnet runt. Dessa hem kan drivas av kommuner, landsting statligt eller av bolag, förening, samfällighet, stiftelse eller enskilda personer efter särskilda tillstånd. Tillstånden ges av länsstyrelsen, som även utövar tillsyn. De hem de ensamkommande flyktingbarnen bor på är inriktade specifikt mot denna grupp och dessa blandas inte med ungdomar med andra sociala problem (Socialtjänstförordningen, kap 3).

God man: En god man är ett godkänt ombud, utsedd av överförmyndaren eller domstolen. God man har bland annat till uppgift att företräda den unge. Enligt lag 2005:429 ska ensamkommande flyktingbarn ha en god man. Deras uppgift är att stärka skyddet för barnen under deras första tid i landet. God mannen är i juridisk mening att betrakta som barnets vårdnadshavare och har därmed rätte an besluta för barnets bästa (Fälldin & Strand 2010).

Samhälle: Ett samhälle kännetecknas av en grupp individer vilka är förenade av ett socialt nätverk, samt av gemensam kultur och tradition (www.ne.se 2011).

Asyl: Att söka asyl innebär att man söker skydd i ett annat land (migrationsinfo.se 2011 b).

PUT: Permanent uppehållstillstånd, ett tillstånd för en icke-medborgare att uppehålla sig inom ett lands gränser. Det finns också TUT, vilket innebär ett tidsbegränsat, tillfälligt uppehållstillstånd, i väntan på PUT eller avvisningsbeslut (Fälldin & Strand 2010).

2. BAKGRUND

2.1. Aktuell lagstiftning

Sverige har åtagit sig att ta emot ett antal flyktingar och regeringen har stiftat lagar runt introducering och integrering av dessa. Dessa lagar gäller såväl vuxna som ensamkommande flyktingbarn.

Vad säger regeringen och lagarna om introducering och integrering? Regeringen har beslutat att målet för Sveriges integrationspolitik är lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund (www.regeringen.se). Introduktion är en del av

invandrarpolitiken vilken i sig är en av komponenterna i den generella integrationspolitiken och innebär att de nyanlända erbjuds undervisning i det svenska språket, samhällsinformation, kontakter med skola, barnomsorg och arbetsmarknad. Regeringen formulerade denna i och med proposition 1997/98:16 *Sverige, framtiden och mångfalden från invandrarpolitik till integrationspolitik*. Invandrarpolitik som begrepp omfattar personer som efter att ha gjort en asylansökan, fått uppehållstillstånd, samt deras anhöriga. Integrationspolitiken omfattar hela samhället och regeringens tidigare nämnda mål.

Den 1 december 2010 trädde en ny reform i kraft för att påskynda etableringen av de nyanlända i Sverige. Den understryker vikten av deras kunskaper och erfarenheter om svenskt samhälle, arbetsliv och språk för att kunna etableras.

Betänkandet SOU 2003:75 *Etablering i Sverige – möjligheter och ansvar för individ och samhälle* föreslår en integrationsförberedande verksamhet under asyltiden för att på så vis gynna självförsörjningen av de individer som befinner sig i processen. Detta skulle vara mycket effektivt ur de sociala, ekonomiska och psykologiska perspektiven. I väntan på beslut uppstår ofta långa väntetider som bör tas tillvara så att de som får stanna har en god grund att bygga sin etablering i det nya landet på, och de som måste återvända kan få med sig värdefulla erfarenheter och kunskaper (SOU 2003:75).

Enligt *Lag om mottagande av asylsökande personer (LMA)* har *Migrationsverket* huvudansvaret för mottagandet av de personer som lämnat in en ansökan om asyl i Sverige (SFS 1994: 137,2§). Mottagandet omfattar rätten till bistånd och dagersättning (17§), sysselsättning (4§) samt logi (13§).

Asylsökande personer befinner sig i en kommun och enligt *Kommunallagen* (SFS 1991:900) har kommun och landsting ett visst gemensamt intresse för de personer som befinner sig i kommunen. Enligt *Socialtjänstlagen* § 2 (SFS 2002:45) har kommunen “det yttersta ansvaret för att de som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp som de behöver”.

Skollagen (SFS 1985:1 100) föreskriver att alla barn och ungdomar skall ha lika tillgång till utbildning och kommunerna ansvarar för detta. Asylsökande barn har dessutom samma rätt till hälso- och sjukvård samt tandvård som övriga barn bosatta i Sverige.

2.2. Tidigare forskning

I detta avsnitt har vi med stöd av forskningsrapporter och relevant litteratur, tillsammans med statistik försökt kartlägga det tidigare kunskapsläget i ämnet. Vi kommer att presentera den litteratursökning som gjorts, dock är den forskningsmässigt baserade kunskapen i ämnet inte är omfattande. Det har varit svårt att få fram uppföljningsstudier av dessa som vi idag räknar som ensamkommande flyktingbarn, då detta är en relativt ny grupp av människor med andra erfarenheter i sitt bagage samt har en annan religion och kultur i jämförelse med de krigsbarn som kom hit under världskrigen.

Vi har utgått ifrån olika rapporter och avhandlingar som berör ensamkommande flyktingbarn, dock har det funnits begränsat urval av tidigare forskning gällande de ensamkommande flyktingbarnens integrering.

Integration

När det talas om integrering tänker den större delen av oss i första hand på att de nyanlända ska acklimatiseras och assimileras till det svenska samhällets struktur och kultur. Men integration handlar om att vi alla är medansvariga i integrationsprocessen. Genom att öppna våra sinnen, visa respekt och acceptans till de nyanlända kan vi underlätta för dem att bli en del i det nya samhället och vi blir på så vis bli delaktiga i denna (Appelqvist 2006). Det är också av stor vikt att, "samhället präglas av öppenhet, respekt och tolerans och att majoritetssamhället utvecklas med utgångspunkt i mångfalden i samhället" (ibid).

Hessle (2009) beskriver i sin studie "Ensamkommande men inte ensamma, en tioårsuppföljning av ensamkommande och asylsökande flyktingbarns livsvillkor och erfarenheter som unga vuxna i Sverige", utmaningen att komma ensam till ett individualistiskt samhälle från ett kollektivt samhälle där man levt ihop med sin familj, något som många ensamkommande flyktingbarn ställs inför. Dock uttrycker informanterna i Hessles (2009) studie att det går att leva vidare och få ett fungerande liv i det nya landet.

Olwig (2011) har gjort en jämförande studie av Sveriges, Norges och Danmarks integrationsarbete. Studien visar på likheter mellan de tre länderna. Flyktingar som kommer till de skandinaviska länderna förväntas bidra till välfärden genom arbete och skattebetalning. Dock visar studien tydligt på att integrering inte enbart handlar om ett sätt att mäta olika nivåer av social tillhörighet enligt förbestämda variabler som till exempel sysselsättning och bostad. Det handlar även om förmågan att anpassa sig till rådande sociala

normer och kulturella värden. Genom detta har integrationen blivit ett sätt att utse vem som hör eller inte hör hemma i samhället. Sverige har gjort sig känt som ett land med en mångkulturell politik, och man har en liberal politik gällande familjeåterförening. Detta innebär att Sverige ofta ställer sig positivt till att anhöriga till flyktingar, vilka har fått PUT, kan komma till Sverige via anknytning.

De integrationsprojekt som drivs inom de skandinaviska länderna är mycket omfattande och innefattar bland annat noggrann kontroll av unga flyktingars pedagogiska framsteg samt behandling för flyktingar med trauman i bagaget. Detta görs för att underlätta för flyktingarna att bli "goda medborgare" vilka är välanpassade i samhället. Trots goda avsikter finns vissa problem med detta system, ett av dessa är att integrationssystemet tycks vara utformat främst för att passa välfärden och inte för att uppfylla flyktingarnas behov (Olwig 2011).

Förutsättningar

Kohli (2011) beskriver ensamkommande barns möjlighet till ett framgångsrikt liv. Kohli menar att ensamkommande flyktingbarn är kända för att ha en vilja att lyckas, både utbildningsmässigt och materiellt. Barn som kommer till ett nytt land kan vara ditsända av familjen med att försörja familjen i hemlandet, eller som flytt till ett annat land. Kohli (2011) återgav i sin studie att en hög andel ensamkommande flyktingbarn valde att studera vidare vid universitet. Ensamkommande flyktingbarn hade i jämförelsen ner dubbelt så många studietimmar som engelskfödda ungdomar, vilka vuxit upp med något slags stöd från de sociala myndigheterna.

Att lära sig i en stabil skolmiljö har traditionellt drivit flyktingar från ett utgångsläge där det alternativ man har är att ta emot det samhället ger, till en position där man lyckats i det nya landet. Vidare beskriver Hessle (2009) den vikt och betydelse en lärare kan ha för ett ensamkommande flyktingbarn. En bra lärare som stöttar och uppmuntrar eller en som inte ger det stöd barnet behöver kan vara det som hjälper eller stjälper ett bra studieresultat, och därigenom indirekt påverkar barnets framtid.

Hessle har genomfört en uppföljningsstudie där man genomför kvalitativa intervjuer med 20 stycken informanter som kom till Sverige som ensamkommande flyktingbarn 10 år efter att de fått PUT. Studien visar på att många av informanterna trivs med sina liv och visar en positiv och optimistisk framtidstro.

Kohli (2011) påpekar dock att den forskning som gjorts inom ämnet ännu är på en blygsam nivå och att det därigenom inte med säkerhet går att fastställa hur socialarbetare på bästa sätt kan arbeta för att ensamkommande flyktingbarn ska ha en möjlighet att nå framgångar i sitt nya land.

Nätverk

Flertalet studier visar på vikten för ensamkommande flyktingbarn att ha tillgång till både formella och informella sociala nätverk.

Kohli (2006) har genomfört en studie som behandlar socialt arbete med ensamkommande flyktingbarn i England. Kohli beskriver hur ensamkommande flyktingbarn ställs mot flertalet prövningar, en av dessa är att hitta rätt personer som kan hjälpa dem med deras praktiska, juridiska och psykologiska problem. Vidare beskriver Kohli hur många ensamkommande flyktingbarn har multipla behov. I England får de ensamkommande flyktingbarnen i många fall inte samma standard, då det kommer till att få sina behov tillgodosedda, som de infödda barnen. Detta trots att de går under samma lagar.

Zivic (citerad i Kohli 2006) menar tillit till en vuxen person som står en nära är ett väldigt viktigt stöd för ett barn, och barn vilka har "kommunerna" som sina ställföreträdande föräldrar behöver en person som kan agera mellanhand, denna person måste vara någon barnet känner till och litar på.

Mels, Derluyn och Broekaert's (2008) undersöker i sin studie asylsökande ensamkommande flyktingbarns situation i Belgien. De har kommit fram till att de ensamkommande flyktingbarnens boende är den viktigaste källan för socialt stöd för dem. Personalen var de mest stödjande medlemmarna i nätverket. Andra personer som nämndes som viktiga för att bygga upp ett större nätverk var andra boende med liknande etnisk bakgrund, detta eftersom de tolkade i kontakten med nya personer, lärde ut engelska samt berättade om Belgien.

3. TEORETISKA PERSPEKTIV

Då vår studie handlar om ensamkommande flyktingbarns integration i Sverige har vi valt att genomföra vår analys utifrån systemteori och identitetsteori. Dessa teorier belyser både individen och det samhälle vilket individen samspelar med.

Franzén (2001) hävdar att det som alltid sker när människor bryter upp från sitt gamla liv i hemlandet för att söka ett bättre i ett annat nytt land, är att de individer och samhällsfunktioner som de tidigare interagerat med byts ut mot andra. Detta leder till en

individpåverkan på både mikro- och makronivå, vilket kan belysas genom att använda sig av ovan nämnda teorier. Med hjälp av systemteorin kan vi belysa det ensamkommande barnets möte med omvärlden, allt från möte med handläggaren på migrationsverket till fritidssysselsättningen. Genom att använda oss av identitetsteorin får vi en bättre möjlighet att förstå de ensamkommande flyktingbarnens utveckling av jaget samt den påverkan integrationsprocessen har på denna.

3.1. Identitetsteorin

Identitetsteorin går ut på att den personliga identiteten byggs upp i ett ständigt samspel med människorna runt omkring och genom vårt sätt att agera speglar vi omgivningens gensvar och blir genom detta bekräftade (Franzén 2001). Detta innebär att vi genom andras reaktioner på det vi säger eller gör drar slutsatser gällande huruvida vårt agerande är socialt accepterat eller inte. Våra tankar och åsikter, känslor och erfarenheter gör att vi är och beter oss på ett speciellt sätt. Att lämna sitt land för ett liv i ett annat långt borta i en annan kultur, innebär att man förlorar alla sina mänskliga speglar. Ingen vet vem man är eller känner till ens bakgrund, men inom sig är man samma människa och har inte förändrats för att omgivningen gjort det. Eriksson (citerat i Franzén 2001) beskriver identiteten som att *"jag är den jag är oavsett hur det ser ut runtomkring mig"* och att den jag är som person, påverkar mitt sätt att vara.

Den ålder de ensamkommande flyktingbarnen har då de lämnar sitt land och sin identitet, vilken är under uppbyggnad, och kommer till ett nytt land, gör det extra förvirrande att hålla fast vid den man tror sig vara. Det blir ett krampaktigt försök att hålla fast vid den man var, samtidigt som den nya kulturen formar en ny identitet genom att omgivningen ger andra speglingar på beteendet som i sin tur ger nya bekräftelser och en ändrad självbild (Franzén 2001). Dessa nya speglingar beskriver oftast inte individen som betraktas som person, utan som representant för en kategori, t.ex. nationalitet, världsdel eller icke svensk. På samma sätt betraktas också svenskar som flyttar t.ex. från norr till söder i vårt eget land. Man kategoriseras som *"tyst norrlänning"* eller *"snål smålänning"*. Det är vanligt att alla generaliseras och sägs besitta samma egenskaper. (ibid)

För den individ som utsätts för detta kan detta kännas mycket kränkande, på samma sätt som att behöva bemöta fördomar mot det land man ofrivilligt måste lämna. Att under en längre tid få sin identitet speglad som en del av en kategori verkar stressande och man riskerar till slut att tappa bort sig själv. Har man då inte hunnit lära sig språket kan det vara svårt att försvara

sig och förklarar vem man själv är som individ. De ensamkommande flyktingbarnen har med sig en bild av sig själva, uppbyggd på speglingar av sina signifikanta andra i sin livsvärld. Då dessa barn skickas ut i världen förlorar de sina speglar och det blir en obalans i den egna självbilden. Den yttre så kallade speglade bilden stämmer inte överens med den inre upplevda bilden av vår identitet. Detta i sin tur leder ofta till att de ensamkommande flyktingbarnen hamnar i någon sorts kris på grund av detta (ibid).

3.2. Systemteori

I arbetet med de ensamkommande flyktingbarnen är det sociala arbetet inriktat på ungdomarnas sociala relationer och nätverk. Detta för att utöka deras ambitioner inför livet i sitt nya land. Bourdieu (1991) talar socialt habitus och dess betydelse för hur vi samspelar med andra aktörer. Individens livserfarenheter påverkar hur denne agerar i relation till andra människor.

Inom systemteorin syftar arbetet med individer på att få dem att passa in i den rådande sociala ordningen. Viktigt inom systemteorin är att just det sociala arbetet inom socialt arbete framhävs. Perspektivet är till största delen individualistiskt - reformistiskt. Detta innebär att det sociala arbetet är inriktat på människors sociala relationer och nätverk. Systemteorin kräver att vi uppmärksammar de sociala och personliga sidorna i varje social situation, samt registrerar hur de olika aspekterna samarbetar med varandra och bildar en helhet (Payne 2005).

Inom systemteorin är det viktigt att man arbetar tillsammans med andra. Ett indirekt arbete med olika sociala instanser eller med familj och nätverk kan ha ett positivt inflytande över klienten. Här samspelar socialarbetaren med kollegor och de andra olika nätverken, vilka har förbindelser med klienten (ibid 2005). Nätverk är ett system av olika kopplingar, i arbetet med de ensamkommande flyktingbarnen krävs bland annat ett samarbete mellan migrationsverk, socialtjänst, boende, sjukvård, traumaenhet, skola, god man m.fl. Alla bär sin del av ansvaret för att dessa barn och ungdomar ska få ett så tillfredställande liv som möjligt och att få det nya samhället att acceptera och respektera sina nya invånare.

Systemteorin är biologiskt inriktad och ser alla organismer som system, dessa system innehåller undersystem, eller *subsystem*, dessa organismer utgör även en del av överordnade system, *supersystem*. Bernler och Johansson (1988) menar att system är hierarkiska och att

varje system kan betraktas som ett subsystem inom ett större system. Detta innebär att forskaren vid en analys kan välja att se fenomen på olika nivåer. Teorin kan tillämpas på sociala system, där grupper och samhällen kan räknas in, den kan även tillämpas på biologiska system. Den stora behållningen med systemteorin är att den lägger fokus på helheten mer än delarna av ett beteende (Payne 2005). Enligt systemteorin bör man alltid ha sin utgång i den kontext man agerar i, och en av orsakerna till att systemteorin ernått sådana framgångar i utredningssammanhang är att man tagit till sig den sammanhängande helheten som framträtt (ibid)

4. METOD OCH MATERIAL

I detta kapitel kommer vi att presentera de analysmetoder vi valt för vårt arbete. De kan deduceras till den tidigare forskningsgenomgången. I följande avsnitt kommer vi att redovisa vår förförståelse samt tillvägagångssätt under studiens gång. Vi kommer därefter att motivera valet av metod, redogöra för valda analysverktyg samt argumentera för uppsatsens trovärdighet.

4.1. Förförståelse

Då vi båda arbetar på varsitt kommunalt boende för ensamkommande flyktingbarn i olika kommuner, har vi ett starkt intresse i många frågor rörande dessa barn och ungdomar. För att undvika bias så långt det går och få en så objektiv bild som möjligt av HVB-hemmens arbete med integration har vi valt att göra våra forskningsintervjuer i städer av varierande storlek än där vi själva arbetar, samt att den ena HVB-hemmet bedrivs kommunalt och det andra privat.

4.2. Forskningsdesign och tillvägagångssätt

Vi har valt en kvalitativ metod med öppna intervjuer samt relevant tidigare forskning och litteratur inom ämnet för att ernå de upplysningar vi behövde för att kunna besvara frågeställningen.

Datainsamlandet skedde genom kvalitativa öppna intervjuer där intervjupersonernas subjektiva upplevelser framkom (Kvale 1997; Larsson 2005). Vi intervjuade både personal och ungdomar på olika boenden i två andra län än där vi själva verkar, i mellersta Sverige. För att skildra informanternas tankar, känslor och upplevelser kommer en del direkta citat från deras berättelser att återger. Vi kommer också att varva informanternas berättelser i analysen med teorier och tidigare forskning.

4.2.1. Urval av litteratur

Genom databaser tillgängliga via Högskolan i Gävle har vi sökt i LIBRIS samt Högskolan i Gävles tjänst EbscoDiscovery Service (EDS), vilket är en tjänst för samsökning som ger tillgång till en stor del av Högskolan i Gävles elektroniska resurser. Sökord som har använts är bland annat *ensamkommande flyktingbarn* (5 träffar), *integration*, (942519 träffar), *unaccompanied children* (1346 träffar), *unaccompanied minors* (687 träffar). Vi har även samkört vissa sökord, ett exempel på detta är *integration + refugees* (3925 träffar). Utifrån de träffar vi fick gick vi igenom sammanfattningen på de artiklar som tycktes ligga närmast vårt ämne, för att sedan välja de vi ansåg bäst passade vår studie.

4.2.2. Val av metod

Eftersom avsikten med denna studie är att ta reda på hur de ensamkommande flyktingbarnen integreras i vårt svenska samhälle, hur man arbetar från boendets sida och vilken bild ungdomarna själva har av hur de tas emot i skolan och på fritidssysselsättningar, ansåg vi att en kvalitativ studie bäst skulle besvara uppsatsens frågeställning (Ryen, 2004). Den intervjuemetod vi valt att arbeta med är kvalitativ, med öppna intervjuer samt studier av tidigare forskning och relevant litteratur.

4.2.3. Urval av intervjupersoner

Vid urval av intervjupersoner ringde vi olika HVB-hem, där vi förklarade vilka vi var och vad vår uppsats var tänkt att handla om. Vår fråga gällde om det fanns någon möjlighet att vi kunde få komma och intervjua en av personalen och en boende på varje hem. Detta för att se om de hade en gemensam uppfattning om integreringsarbetet och om de fann detta tillräckligt. Därefter fick föreståndaren på boendet fråga ungdomarna om de var villiga att ställa upp på intervjuer, därefter tillfrågades även god man om det av godkänt från deras sida att ungdomen ställde deltog i studien.

4.2.4. Urvalskriterium

I vårt arbete har vi riktat in oss på ungdomar i övre tonåren, 15-17 år, och som har vistats i Sverige minst sex månader. Detta för att de ska ha hunnit lära sig språket någotsånär, samt hunnit få en möjlighet att påbörja en integrering i det svenska samhället. Dock hade vi inga speciella krav på personalen, annat än att de skulle kunna redogöra för boendets arbetsmetoder.

4.3. Process

Totalt genomfördes fyra intervjuer, med fyra olika personer. Två intervjuer genomfördes med två boende på två olika HVB-hem för ensamkommande flyktingbarn och två med personal på

dessa hem. Intervjuerna genomfördes efter muntligt och skriftligt samtycke. Intervjuerna bandades och tog mellan 40 minuter och en timme att genomföra. Vi turades om att ta den framträdande rollen under de olika intervjuerna, den som inte intog denna position hade möjlighet att komma med uppföljande frågor i slutet av intervjuerna. Intervjuerna transkriberades och kodades efter valda bestämda teman.

Genomgående under arbetet med detta har författarna fört en dialog men varandra om hur intervjuerna ska och kan tolkas.

4.4. Analysverktyg

Vår forskningsintervju påvisar informanternas livsvärldar och vi har tolkat de transkriberade texterna utifrån ett hermeneutiskt perspektiv (Kvale, 1997). Det hermeneutiska perspektivet går ut på att tolka helheten utifrån delarna och delarna utifrån helheten. Detta ger ett helhetsperspektiv enligt hermeneutikens sju principer, vilka redogörs för nedan (ibid.).

- Detta tolkningsperspektiv kompletterar genom sina principer med hermeneutik, växlingen mellan delar och helhet. Utifrån uppfattningen av intervjuaren tolkas de enskilda delarna, vidare relateras de olika delarna till helheten.
- En annan princip är att analysen kan avslutas när ett inre sammanhang uppnåtts,
- en tredje att vi prövar deltolkningar, att vi kan jämföra tolkningarna av informanternas enskilda uttalanden med tolkningen av intervjun som helhet.
- Den fjärde principen påtalar att tolkningen ska hålla sig till innehållet i intervjuerna och försöka förstå informanternas livsvärld utifrån dessa.
- Man måste ha en kunskap om textens tema enligt den femte principen, vilket innebär att intervjuaren måste kunna uppfattade olika skiftningarna i uttalade tankar och sammanhang.
- En sjätte princip går ut på medvetenheten om förutsättningarna på så sätt att intervjuare/uttolkare gemensamt kommer att bestämma resultatet och att det är av vikt att dessa är medvetna om sina egna förutsättningar och former för påverkan att de kan söka beakta dem vid tolkning av intervjutexten.
- Den sista, sjunde, förtäljer hur var tolkning i sig innebär förnyelse och inspiration, att tolkningen kompletterar insikten genom att alstra nya särskiljningar och samband i texten, och på så vis vidgar meningen med denna

(Kvale, 1997).

Förutom den hermeneutiska cirkeln kommer vi att analysera vårt data med utgångspunkt i de teorier vi valt att arbeta utifrån.

4.5. Uppsatsens trovärdighet

4.5.1. Reliabilitet

Reliabilitet avser studiens pålitlighet eller tillförlitlighet (Denscombe, 2009; Kvale, 1997). För att ernå en hög reliabilitet, krävs att det studerade är stabilt och varken störts av variationer i bland annat tid, plats eller intervjuare (Elofsson, 2005). Vi anser att en detaljerad redovisning av studiens genomförande, samt bifogande av intervjuguiden, är nödvändig för att uppnå en god reliabilitet. Denscombe (2009) och Kvale (1997) åsyftar att forskarens "jag" är av väsentlig betydelse vid kvalitativa studier som upphovsman till materialet. En annan intervjuare skulle kunna få ut andra svar från informanterna på samma frågor, beroende på vilket syftet var med analysen.

Replikerbarhet stärker tilltron till forskningsresultatet kan undersökningen ibland behöva replikeras. Den forskning vi genomfört är svår att replikera eftersom den sociala miljön vi genomförde intervjuerna i inte är bestående. Detta eftersom både personalen och ungdomarna dels är unika, vilket innebär att samma studie med andra personer kan ge helt skilda svar, dels genom att de personer vi genomfört intervjuerna utvecklas och skapar sig nya perspektiv på saker och därför kan ge ett annat svar på samma fråga ett år senare.

Vi vill påpeka att analysen vi gjort på studien är vår tolkning av de upplevelser och tankar våra informanter valt att dela med oss. Då forskaren, likväl som informanten, är subjektiva varelser med egna referensramar och erfarenheter finns dock vissa svårigheter i att reproducera kvalitativa analyser (Robertson 2005). Detta gör att texter kan tolkas på olika sätt.

4.5.2. Validitet

Validitet åsyftar studiens giltighet samt i vilken omfattning forskaren lyckats undersöka vad som ämnades mätas (Elofsson & Larsson 2005). För att på ett tydligt sätt ernå validitet i denna studie har vi försökt att återkoppla framställningssättet av arbetet till studiens syfte och frågeställningar. Vi anser att vår studies interna validitet är hög, att den innefattar noga beskriven data från ett mindre antal informanter, vilket återges i analysen.

Intervjuerna genomfördes var för sig, utan att annan personal eller ungdomar hade möjlighet att höra frågor och svar. Vi informerade om att de inte var tvungna att besvara frågor som kändes obekväma, och att de när som helst kunde avbryta intervjun. Under genomförande

uppfattades dock samtliga informanter som lugna, avslappnade och tillfreds med situationen och inte alls nervösa inför intervjun. Information av alltför privat karaktär utelämnades. Den externa validiteten går ut på att visa överensstämmelse mellan data och verkligheten, alltså att klargöra om ett påstående är sant eller falskt. I vårt arbete som skildrar upplevelsen av ett fenomen är detta inte aktuellt (Andersen & Gamdrup 1994).

Målet var att få en så objektiv bild som möjligt men tilläggas bör att sekretessen gjorde att vi var tvungna att lämna över till HVB-hemmen att tillfråga ungdom för intervjun. Detta gör att rent krasst kan de ha valt ut ungdomar som de visste skulle tala till boendets fördel.

Under studiens gång hade vi regelbunden kontakt med vår handledare och bollade olika frågor med kurskamrater och arbetskamrater på ”våra” egna boenden.

Kvale (1997) nämner *pilotstudie* som en möjlighet att få högre validitet i forskningsarbetet. Detta ses som en mycket viktig del i själva intervjuförandet, för att få möjlighet att testa vår intervjuguide samt oss själva som intervjuare. Vi genomförde pilotintervjuer med två ensamkommande flyktingbarn, för att se om de förstod frågorna och om vi kunde få fram svaret på vår fråga med hjälp av dessa. När vi sedan genomförde de planerade intervjuerna så gjorde vi detta med försäkran om att få återkomma vid senare tillfälle för komplettering vid behov.

Vi fick flera gånger se över frågornas utformning för att verkligen vara säkra på att få fram vad vi avsåg att fråga om och vad vi ville veta.

Vid transkriberingen av vårt empiriska material valde vi att korrigera talspråket till skriftspråk, dock med en del grammatiska fel för att återge ungdomarna så riktigt som möjligt. Genom att lyssna till intervjuerna flera gånger sökte vi assurera oss om en så korrekt översättning som möjligt.

4.5.3. Generalisering

Larsson (2005) benämner naturalistisk generalisering, vilket innebär tyst kunskap som kan ha blivit verbaliserad kunskap. I och med denna studie falsifieras och verifieras våra tidigare föreställningar om hur flyktingar kan uppleva sin situation, att vara tvingad att fly.

Kvalitativ forskning utgår vanligtvis från mindre urval, vilka begränsar möjligheterna för generaliserbarhet av resultatet (ibid). Vårt syfte var dock heller inte att generalisera integreringen som fenomen, utan avsikten var att ta reda på om och hur arbetet med detta i de olika boendena går till, och om storleken på ort har någon betydelse i detta. Genom de boende och personalens subjektiva upplevelser fokuserar vi på att exemplifiera hur integreringen av

de ensamkommande barnen och personer i dess omgivning kan se ut för att på så sätt skapa en vidare förståelse hos allmänheten för deras situation i samhället.

4.6. Etiska ställningstaganden

En tanke bakom det etiska ställningstagandet var att intervjupersonerna skulle känna sig bekväma i intervjusituationen. Önskvärt hade varit intervjupersoner över 18 år, men då målgruppen var personer boende på HVB-hem var detta svårt att få till. Vi valde därför att genomföra intervjuer med ungdomar mellan 15-18 år. Detta efter att de informerats skriftligt samt muntligt, även gode man informerades och fick skriftligen godkänna intervjuerna. De intervjuade fick innan intervjun en genomgång om de olika etiska riktlinjer som vi utgår från. Dessa är informerat samtycke och konfidentialitet.

4.6.1. Informerat samtycke

Inför intervjun blev deltagarna informerade om vad undersökningen handlar om, och upplystes om deras rätt att när som helst under intervjun välja att inte svara på någon fråga, eller att helt avsluta intervjun (Kvale 1997). De intervjuade blev även informerade om att de när som helst hade möjlighet att kontakta oss för att dra sig ur undersökningen, fram till och med den 10 januari 2012 då uppsatsen lämnas in för examinering.

4.6.2. Konfidentialitet

I forskningssammanhang innebär konfidentialitet att de data som samlas in inte kommer att avslöja deltagarnas identitet (Kvale 1997). Vi informerade intervjupersonerna om att deras namn skulle komma att fingeras samt att eventuell information som skulle kunna dölja deras identitet kommer att ändras eller avidentifieras.

I vissa fall kan anonymisering förekomma inom forskningen. Detta innebär att viss data tas bort eller ändras för att skydda enskilda individers identitet. Nackdelar med detta är att det blir svårt att kontrollera de uppgifter forskarna kommer fram till (www.vr.se). I vår studie har det inte varit aktuellt att anonymisera något.

4.6.3. Konsekvenser

Kvale (1997) menar att man hela tiden måste göra en bedömning om konsekvenserna som kan uppstå efter en kvalitativ studie dels efter den skada som studien kan åsamka på deltagarna och

dels efter de vetenskapliga fördelarna som kan komma att uppnås genom deras deltagande. Eftersom vår studie endast handlade om de ensamkommande flyktingbarnens upplevelse av boendets arbete för deras integration ansågs att låg risk förelåg för att något av de ensamkommande flyktingbarnen skulle ta skada av vår studie. Inte heller risken för att någon ur personalen skulle ta skada bedömdes som stor, då det endast handlade om deras professionella bedömning av boendets arbete.

5. RESULTAT OCH ANALYS AV EMPIRI

I detta kapitel kommer vi att presentera intervjupersonerna, vi kommer därefter att redovisa vår analys. Slutligen kommer vi att göra en sammanfattande analys där vi redovisar vårt arbete.

5.1. Presentation av intervjupersonerna

Vi har intervjuat fyra olika personer, varav två stycken är personal på två olika HVB-hem för ensamkommande flyktingbarn och två stycken är boende.

Vi har valt att kalla personalen för Erik och Agnes, och de boende för Josef och Ali. Erik har arbetat med ensamkommande flyktingbarn i 2 år och är utbildad behandlingspedagog. Agnes har arbetat med ensamkommande flyktingbarn i drygt ett år och är i grunden utbildad hälsopedagog. Ali kommer ursprungligen från Irak, han är 15 år gammal och har varit i Sverige i ungefär nio månader. Ali har kontakt med sin mamma, hans pappa och äldre bror är försvunna. Josef kommer från Afghanistan, han är 17 år och har varit i Sverige i nio månader. Josef har en bror som lever i ett annat land, de har viss kontakt, med det är svårt att nå varandra.

5.2. Upplägg av analys

Utifrån den inledande frågeställningen, hur ett urval av HVB-hem arbetar för integrering i skola och på fritiden för ensamkommande flyktingbarn, samt hur ett urval av flyktingbarn upplever detta, har vi valt att dela upp vår analys i tre teman. Dessa teman är integration, förutsättningar och nätverk. Dessa tre aspekter är enligt tidigare forskning viktiga delar för att ge ensamkommande flyktingbarn en möjlighet att lyckas i sitt nya land. Med integration avser vi som tidigare nämnt en process som ska leda till ett visst mål. Samhället ska vara jämlikt och det ska finnas en fungerande kommunikation, delaktighet och respekt i samhällets gemenskap för kulturella och etniska minoriteter. Med förutsättningar syftar vi på att

ungdomarna ska få en möjlighet att nå de mål de sätter upp för sig själva i framtiden. Nätverk är de personer, organisationer och myndigheter som finns i ungdomarnas närhet.

5.3. Integration

Personalen Erik återger sin syn på integration:

...Jag säger att integrationen funkar inte, och om man säger så, då har man ju för det första inte ens deltagit i integrationen. Jag menar, det är ju det som kanske folk generellt missar, att lära känna en muslim det är det bästa sättet för att skapa integration. Det är inte att skriva ner i en bok att muslimer är trevliga utan det är ju att lära känna en... jag tycker också att den handlar om att sprida ett gott budskap om de här människorna...

Det systemteoretiska perspektivet handlar i grund och botten om att vi alla är subsystem i ett större supersystem. Det Erik säger kan tolkas som att han anser att interaktionen mellan människor är det viktigaste för att motverka segregering. Appelqvist (2008) beskriver vikten av ett samhälle präglad av öppenhet, respekt och tolerans och att majoriteten i detta utvecklas med utgångspunkt i mångfalden. Utifrån detta kan man tänka sig att subsystemen, alltså individen, har ett ansvar för att alla system ska ha en möjlighet att få en plats i ett supersystem, samhället. För att alla ska ha en möjlighet att känna sig hemma i samhället är det viktigt att såväl myndigheter som civila gör sitt yttersta för att underlätta integrering.

Genom en brist på integrering kan främlingsfientlighet uppstå. Franzén menar att främlingsfientlighet är ett förhållningssätt som grundas i en okunskap och misstänksamhet gällande allt och alla som uppfattas som avvikande. Franzén beskriver att detta hänger ihop med normen för vad som är "riktigt" och "normalt". Ofta är normen att andra ska vara lika som en själv. Eriks tankar om gällande integrering, att själv lära känna en muslim och att även sprida ett gott budskap kan vara ett bra sätt att även påverka integrering i samhället på både mikro- och makronivå. Genom att lära känna någon från ett annat land så kan det leda till att två personer får ändrad uppfattning gällande varandra. Detta leder i sin tur till att de sprider sin nya kunskap till människor i sin närhet och på lång sikt så förändras kunskapen och på så vis även normen.

Personalen Agnes berättar hur man går tillväga då det kommer en ny ungdom till boendet:

...Då när de kom då anmäler vi ju direkt till skolan att ni har vi han, och han är så gammal, och då till gymnasiet eller högstadiet, och sen får den ofta börja inom en vecka i skolan. Och då följer vi med,

och så är det alltid tolk på första inskrivningen i skolan som är med. Och då åker vi oftast bussen så att man vet hur man ska hitta...

I detta att vid mottagandet direkt börja integreringsarbetet är viktigt och skolan är en betydelsefull del i detta. För att stärka självkänslan och skapa en inre trygghet är det av stor vikt att det denne förstår hur det nya samhället fungerar. Utifrån identitetsteorin går det se hur personalen på de olika HVB-hemmen, genom att visa och hjälpa den unge att leva ett vanligt fritt liv med eget ansvar utvecklas till en självständig individ oberoende av personal som hela tiden pekar ut väg och ger direktiv. Identitetsteorin går ut på att i det här fallet, ungdomens personliga identitet byggs upp i samspelet med de nya människorna runt omkring (Franzen, 2001).

På frågan om han kan vara den han är i det sammanhang han nu befinner sig i så svarar Josef, en av de boende:

Näe, jag måste själv försöka göra, jag, måste anpassa mig till den här samhället. Och jag tror att det är lätt att man anpassar sig till det här samhället eftersom man får hjälp överallt i socialen, kommunen eller vårdcentralen eller annanstans.

På följdfrågan om han känner sig accepterad i samhället berättar Josef:

Ja, näe, här är det lite svårt, ungdomar till exempel, de har ingen respekt med dem som är äldre, det är också svårt för mig. Varför de är så här? I vårt land är det så här att man måste ha respekt mot dem som är äldre eller föräldrar. Här i Sverige det är inte så.

Josefs svar kan visa på en dissonans uppstått mellan normer och värderingar som han är uppväxt med i relation med de normer och värderingar, vilka svenska ungdomar uppträder efter. Att Josef upplever svårigheter med att anpassa sig till samhället, kan skada hans bild av sin egen identitet. De speglingar han får av sina klasskamrater om han agerar på ett annat sätt än vad de gör kan komma att stämpla honom som den annorlunda killen. Detta kan i sin tur leda till att Josef känner att han måste förändra sitt beteende för att passa in och därigenom skala bort något som tidigare varit en viktig del av hans uppfattning om omvärlden. I ett längre perspektiv kan det uppstå en konflikt mellan Josef och de svenska ungdomarna, om han inte får den respekt han anser vara befogad. Detta skulle i sådant fall leda till att Josefs integreringsprocess blir skadad, och att han ställs utanför det svenska samhället.

Josef pratar om att anpassa sig och bli en integrerad del av samhället, dock menar han att det är lätt att anpassa sig till det svenska systemet eftersom han får hjälp från många olika

instanser. Utifrån systemteorin kan man göra antagandet att Josef upplever att de olika systemen i interaktion med varandra ger honom en möjlighet att känna att han hör hemma i sin nya omgivning.

De nya sociokulturella villkor som de unga möter i det nya landet, tillsammans med de erfarenheter som de bär med sig från hemlandet och resan hit anger deras tolkningsramar i mötet med den nya kulturen de möter. De sociala interaktionerna kan förstås utifrån skillnaden mellan olika kulturer. Specifikt för dessa är de olika regler som påvisar hur man ska förhålla sig. Subkulturer brukar således anpassa sig till den dominerande kulturen, vilket i sig kan kännas svårt.

Bourdieu (1991) sociala habitus hjälper till att analysera relationer mellan vilken position man som individ tar i det sociala rummet, jämfört med det aktiva egna valet man gjort. Bourdieus habitus skapar ett ömsesidigt sätt att betrakta omvärlden parallellt med intagandet av funktion att vara ett medel i avgränsningen mot andra grupper. De unga nyanlända utmanas av nya sociokulturella villkor och deras referensramar för detta är deras erfarenheter från ursprungsländerna. Många av våra ensamkommande flyktingbarn kommer från ett samhälle som varit uppbyggt på en kollektiv gemenskap av informella kontakter, till ett annat system där individen själv har ett stort ansvar på samma gång som staten trätt in med ansvar och stöd för individerna, genom formella system såsom barnbidrag till exempel. Ofta har informanterna påbörjat sitt liv i ett samhälle där informella krafter, familj/släkt och anhöriga tar ett större ansvar för individens skydd, omsorg och säkerhet. När de anländer till Sverige möter de ett välfärdssystem med övergripande ansvar för skydd, omsorg och säkerhet för alla i landet. Denna tydliga övergång från ett så kallat institutionaliserat kulturmönster till ett annat har vi valt att benämna kulturmöte.

5.4. Förutsättningar

Det finns flera olika aspekter vilka kan vara bidragande till huruvida ensamkommande flyktingbarn ges goda förutsättningar till ett bra framtida liv i Sverige. En aspekt är personalens möjligheter att ge ungdomarna det stöd de behöver.

Personalen Erik beskriver vad som lockar honom att arbeta med ensamkommande flyktingbarn

Jag tycker om människor, det är den enkla nivån. Den andra nivån skulle vara att man får någon slag tillfredsställelse av att hjälpa andra, att hitta problem och

lösningar, att vara i ett socialt sammanhang. Och sen tycker jag att det är av stor vikt att känna att man deltar i någonting, det tycker jag är viktigt.

Personalens intresse och adekvata utbildningar för att arbeta med människor är en god förutsättning för att få till en fungerande arbetssituation och bygga relationer till ungdomarna. Gemensamt för personalen från boendena är att viktigaste i arbetet med dessa ungdomar är kontakten, relationen till dem, samt att man är fast i sitt arbetssätt så att ungdomarna vet vart personalen står, vilket skapar en känsla av trygghet.

Sett ur det identitetsteoretiska perspektivet kan vi förstå hur förvirrande det blir för de tonåriga barnen som lämnar sitt land med en identitet som är under uppbyggnad och kommer till Sverige, har svårigheter att hålla fast vid den man är/tror sig vara. En ny identitet formas genom den nya omgivningens speglingar som ger nya bekräftelser och en ändrad självbild (Franzén 2001). Har då personalen kunskaper om hur identiteter skapas kan de aktivt arbeta för att främja ungdomens utveckling. De kan genom att på ett förtroendeingivande sätt bygga trygga relationer och bemöta och hjälpa ungdomarna i denna process. Detta kan bekräftas utifrån intervjuerna med ungdomarna då de på frågan huruvida de kan vara den de är och bli accepterade för den de är som person utan att behöva ändra sig något, svarade ”Ja!”.

Sett utifrån det systemteoretiska perspektivet kan man se hur Erik, genom att vara en komponent i systemet, uppnår en hög grad av tillfredsställelse i sin arbetssituation. Genom samverkan med kollegor och andra system verkar man för att finna lösningar på eventuella problem. Den grad av tillfredsställelse personalen uppnår gällande sin arbetssituation kan ha en direkt påverkan på deras motivation att göra ett gott arbete i stöttningen av de ensamkommande flyktingbarnen. För att personalen ska uppnå den höga graden av tillfredsställelse är det viktigt att ledningen tillhandahåller de verktyg som krävs, och att personalen får förtroendet att på egen hand hantera de situationer som uppstår. Detta kan skapa en nöjd personalgrupp samtidigt som de ensamkommande flyktingbarnen därigenom ges bättre förutsättningar att uppnå sina drömmar.

För att få en möjlighet till en bra framtid i Sverige är skolan en viktig del. Det ankommer på boendena att hjälpa till med läxläsningen. Så här svarar personalen Agnes på frågan om hur det sköts:

...och sen med läxor så tar vi det när de kommer hem, alltså frågor är det läxor idag, ja svara de, när ska vi försöka hinna med att göra den? Att vi kan, ja hur de tycker och när det passar och så här. Och de vet att de alltid kommer och frågar oss.

Vidare berättar hon:

Det funkar. Jätteskönt. Jag tänker gymnasiet har vi kanske inte kommit in på matten än, där kan det kanske bli ett problem. Men det kanske vi löser, för vi har personal som har gått på högskolan ... ingenjörsutbildning mer så vi löser nog det också tror jag... så är vi med i skolan varje vecka. Så att olika personal är med åker och hälsar på och är med och så på lektionerna...

Josef, som bor på det andra boendet berättar:

Det var en personal här som jobbade, han var bra med matte, men jag tror inte att de andra.. men nu jag behöver mer hjälp med läxor. Näe, jag tror att de andra de kan inte hjälpa mig, som han hjälpte mig. De hjälper men det är inte tillräckligt.

En förutsättning för att som ensamkommande flyktingbarn bli en del av det nya samhället är att de känner att de behärskar språket, de regler och koder som gäller, och en stark självkänsla underlättar detta (Franzèn, 2001). Sett utifrån ett identitetsteoretiskt perspektiv ser vi hur personalen och skolans speglingar av ungdomen bekräftar dennes självbild och stärker dennes identitet. Att få en bekräftelse i samspelet med vuxna i det man presterar, är en viktig del för många barn och ungdomar, och hjälp med bl.a. läxläsning är ett sätt för personalen att bekräfta de boende. Att ge de ensamkommande flyktingbarnen hjälp med läxläsning kan vara problematiskt, dels då personalens kunskaper i de aktuella ämnena kan vara bristfälliga, dels på grund av det språkliga hinder som kan ligga föreliggande. Om personalen känner sig osäker på det de ska hjälpa till med kan detta förvärras genom kommunikationssvårigheter. Detta kan i sin tur leda till att de ensamkommande flyktingbarnen inte blir bekräftade av personalen. Därigenom kan de ensamkommande flyktingbarnen uppleva en känsla av att inte räkna till.

Kohli's (2011) studie visar på att ensamkommande flyktingbarn i England till större del väljer att studera vidare, i jämförelse med andra barn som växer upp med stödinsatser från samhället. Vidare förklaras detta med att många av de ensamkommande barnen har på sitt ansvar att försörja familjen i hemlandet. Därmed inte sagt att detta gäller våra informanter, dock var de båda pojkarna ambitiösa i skolan och hade planer på att studera vidare efter gymnasiet.

Om någon av ungdomarna har svårigheter inom något ämnesområde kan detta ligga till grund för en negativ självbild gällande ämnet och denna negativa självbild kan i ett längre perspektiv ligga till hinder för dennes fortsatta skolgång om denne inte får hjälp.

Sett ur det systemteoretiska perspektivet kan vi se hur samverkan mellan skola, personal och ungdom kan leda till bättre förutsättningar för dessa ungdomar att skapa en god grund för att studera vidare och bygga sina liv i det nya landet. Vidare är det till fördel att personalen är med i skolan för att få insikt i det pedagogiska arbetsförhållandet från skolans håll och därmed bättre kunna bistå ungdomen med den hjälp som den kan tänkas behöva. Det är också bra för personalen att kunna se hur lärare, elever och andra interagerar med varandra.

5.5. Nätverk

I Å-stad finns en personal som har huvudansvaret för mötena med god man, något man har en gång i veckan. Erik berättar:

...God man träffas en gång i veckan och kollar av och så där. Och sen är det ju olika vad man har för behov av samarbete med god man... Men vi har gott samarbete, om de ringer så vet jag vem allas gode män är på så sätt, och det tror jag att alla skulle klara av att svara på...

Det systemteoretiska perspektivet påvisar ett samarbete mellan olika instanser och personer för att underlätta för de ensamkommande flyktingbarnen. Här går det att se ett tydligt samarbete mellan personalen och de olika god männen. Man för också ett samarbete mellan de olika god männen, vilket leder till fler och bättre möjligheter för de ensamkommande flyktingbarnen. Ett exempel på detta kan vara att en god man har hittat en fond att äska medel ur, och genom ett samarbete mellan de olika god männen får också de informationen om denna, och kan i sin tur söka bidrag till sina klienter.

Ett nära samarbete mellan god män och personal på boendet kan leda till färre missförstånd och att undvika onödigt ”dubbelarbete”. Fokus läggs istället på de ensamkommande flyktingbarnens väl och ve.

Ett mönster som upptäcktes under intervjuerna var intresset för idrott. De båda Hvb-hemmen uppmuntrade ungdomarnas idrottsutövande och ungdomarna tycktes väldigt intresserad av olika slags idrotter.

Agnes berättar om idrottandet:

...i och med att de här killarna varit så länge nu har de fått gå med i fotbollslag, det fick de i våras. ...det går inte att hålla ungdomar borta från det sociala livet... Så det stöttar vi...

Även Erik ger ett exempel på hur man uppmuntrar idrottsutövandet.

Om idrotten leder till något positivt, det vill säga att man använder idrotten för att få ett socialt sammanhang eller för att ta hand om sin kropp då uppmuntrar vi alltid. Men om idrotten bli någon slags där man flyr undan i det då kanske man måste vara lite med försiktig. Men jag menar, vi har mycket fotbollsspelare, men vi har även de som har andra intressen och det uppmuntrar vi.

Ur det systemteoretiska perspektivet läggs fokus på helheten och då anses fritidsaktiviteter vara en viktig kugge i hjulet. I skapande av ett socialt nätverk, kan då idrotten vara en viktig del.

Som Mels et.al. beskriver i sin tidigare nämnda studie, är personalen på boendet den viktigaste sociala kontakten för de ensamkommande flyktingbarnen. Det är de som tar dem med ut i samhället och påvisar olika kontakter. Genom detta arbete från personalens sida underlättas för de ensamkommande flyktingbarnen att skapa ett större kontaktnät. Idrott och andra fritidsintressen ger ofta också en möjlighet till att knyta kontakter med människor i olika åldrar och med olika ursprung, något som i framtiden kan ge kontakter och referenser vid till exempel vid sökande av arbete.

Utifrån identitetsteorin är en idrottslig aktivitet en bra fritidssysselsättning, framför allt lagidrotter. Idrotten ger ungdomen en möjlighet att bli speglad, inte utifrån landet personen kommer ifrån eller vilken religionstillhörighet personen har, utan speglingen reflekterar det individen presterar idrottsligt och hur personen agerar och interagerar socialt i detta sammanhanget. Det sociala nätverk som byggs upp genom idrott som fritidsaktivitet kan stärks individens självkänsla och därigenom bidra till att individen samlar mod och vågar närma sig också andra personer utanför den idrottsliga arenan.

Identitetsteorin belyser att svårigheter med språket kan vara en orsak till att man ibland inte vågar stifta nya bekantskaper och att det kan vara svårt att förklara vem man är som individ. Det händer att nyanlända kränks genom att kategoriseras och generaliseras som grupp genom att påstås besitta samma typ av egenskaper som andra ur den befolkningsgruppen. Utifrån detta att de ska försöka försvara sig själva måste de då ofrivilligt försvara sina landsmän och det land som drivit dem på flykt (Franzén 2001).

Vid frågan om hur hans nätverk ser ut och om han har några viktiga personer i sin närhet svarar Ali:

Jag har ingen nån. Alltså, när vi flyttade från Irak, kom till Syrien och jag känner ingen nån, aldrig jag känner ingen nån. Jag kommer kanske jag kommer ihåg hur face min pappa eller min bror alltså, ibland jag kommer inte ihåg alltså. Kanske jag tänker ibland att om jag såg min pappa ute jag känner inte honom eller min bror, och han känner inte mig. Ibland jag tänker så. Och sen jag kom hit jag har ingen nån. I Syrien också jag har inge mycket kompisar...

(Med face menar Ali sin fars och brors ansikte, författarnas anmärkning.)

Vidare berättar Ali på frågan om hans relationer till lärare om personal:

Ja, jag har mycket som här hjälper mig, här hemma hos alla personal jätte jättebra och jättesnäll. Och jag har många lärare som tycker om mig för jag har ingen problem alltså. Jag hela tiden snäll, jag leker med alla, skoja, prata skratta. Alltså i skolan jag kämpar mycket. Lärare, det finns många lärare, alla i skolan dom tycker om mig. Igår jag gick inte till skolan, alla lärare, dom skickar sms till mig, på facebook, dom sa till mig jag saknar dig.

Ali´s spontana svar på frågan om han hade några viktiga personer i sin närhet var att associera till sin familj. Det kan i detta anas en sorg över det faktum att han inte vet vart hans pappa och bror är. Han vet inte om de fortfarande lever. Att leva med en konstant känsla av oro för sina nära kan leda till en inre stress. Denna stress kan få dessa personer att må psykiskt dåligt och då är det viktigt att de olika skyddsnet som ska finnas runt de ensamkommande flyktingbarnen fungerar. Det är viktigt att personalen är uppmärksam på de boendes psykiska mående, och att de för en dialog med hälso- och sjukvård samt god man om de upptäcker något avvikande.

Efter en följdfråga berättar Ali att hans relationer till lärare och personal på boende är bra och han upplever att han får den hjälp och stöttning han behöver. Hessle (2009) beskriver utmaningen att komma till det Svenska individualistiska samhället från ett land där man har stark familjesammanhållning. Här är det viktigt att systemet fungerar och sluter upp bakom de ensamkommande flyktingbarnen så att övergången blir så smidig som möjligt. Det är då upp till personal och god man att förbereda de ensamkommande flyktingbarnen för ett självständigt liv, med kunskap om vart man vänder sig vid behov av hjälp i olika situationer eller för att nå ett socialt umgänge.

Josef menar att nätverket är en viktig del för integreringen, och beskriver vad han anser sig behöva hjälp med.

Jag behöver hjälp mycket på olika sätt. Till exempel idrotten som jag håller på, ibland det är inte tillräckliga pengar till den här idrotten. Jag tävlar en gång per

månad också det kostar pengar. Och det här läxor också, jag behöver mer hjälp av boendet.

Ur det systemteoretiska perspektivet är arbetet med dessa ungdomar inriktat på deras sociala relationer och nätverk. Vi ser hur personalen genom sitt samarbete med andra instanser gör vad som förväntas av dem för att hjälpa ungdomarna att passa in i den sociala ordningen som Payne (2005) uttrycker det och ungdomarna bekräftar deras utsago genom att berätta hur deras tillvaro ser ut. Systemteorin som sådan påskiner att de sociala och personliga sidorna i varje social situation uppmärksammas då de olika aspekterna samverkar med varandra och bildar en helhet (Payne 2005).

5.6. Sammanfattning

I ovan redovisade teman framkommer vissa aspekter på hur arbetet med ensamkommande flyktingbarns integration kan gå till samt hur det kan komma att upplevas av dessa. Arbetet med integration bedrivs på bred front och de teman vi valt att fokusera på visar endast en del av detta arbete. Dessa teman har under arbetets gång överlappat varandra. Det rena aktiva integreringsarbetet är självklart en viktig del för att uppnå integrering, men detta hade inte varit möjligt utan vare sig nätverksarbete eller de förutsättningar som skapas av detta nätverk.

Utifrån identitetsteorin kan arbetet med integration ske på individnivå. De ensamkommande flyktingbarnens samspel med andra är av stor vikt och kan vara en direkt bidragande orsak till huruvida integreringsprocessen lyckas. Den bild deras omgivning projicerar tillbaka på dem efter en interaktion är av stor betydelse när det kommer till hur de betraktar sig själv, en negativ projicering kan skada deras självbild. Det är då viktigt att de personer de har in sin omgivning, som till exempel lärare och personal har fått de verktyg som behövs för att skapa en positiv bild.

Att inte vara säker på sig själv och vem man är kan leda till en främlingsfientlighet. Genom denna osäkerhet kan individen falla för gruppsycket att utgå från normen, och därigenom blir allt som är okänt till något obehagligt (Franzén 2001). Detta är något som gäller från två håll, känner ingen av grupperna varandra så uppstår fördomar lätt. Något som framkommit i vår analys är skillnaden mellan kulturer och hur till exempel bristen på respekt som de svenska ungdomarna visar auktoriteter och äldre kan skada de ensamkommandes självbild. De nya speglingarna kan leda till förvirring.

Så länge ungdomarna bor på HVB-hemmet kan de ofta speglas av sina landsmän och personal, vilka är insatta i deras situation. När ungdomarna flyttar ut i egna boenden försvinner den ständiga återkopplingen från andra i samma situation och ungdomarna kan riskera en förändrad självbild. Josef tror ändå att det är lätt att anpassa sig till det svenska samhället på grund av all hjälp han upplever att man får. Josefs uppfattning om det svenska välfärdssystemet kan visa på en tillit på sin egen förmåga att navigera mellan olika instanser. Denna kan komma av att personalen på boendet gjort ett bra jobb i Josefs integreringsprocess.

Det har framkommit att språket är en viktig del av integrationen. Då de ensamkommande känner att de behärskar språkets och samhällets regler och koder har de en större möjlighet att interagera med andra människor, svenskar såväl som invandrare från andra länder. Det arbete som personalen på boendet genomför, för att redan från första dagen lära de ensamkommande barnen det svenska språket, är viktigt. Inte minst för att de ska få en möjlighet att ta åt sig den kunskap skolan lär ut. Av intervjuerna har det framgått att det nära samarbete det ena boendet för med skolan och dess personal har lett till att personalen på boendet känner sig säkrare, än om de inte hade varit med i skolan. De har fått större möjlighet och kunskap att hjälpa och stötta ungdomarna med läxläsning på boendet. Detta för att kunna ge ungdomarna bättre förutsättningar att lyckas med det de tar sig för efter skolan. Ett nära samarbete mellan skola och boende kan ses som en framgångsfaktor. Detta kan underlätta i de situationer som kan uppstå då personalen på boendet vid läxläsning, inte alltid känner till de termer och begrepp man använder i skolan vid utläring.

Fritidssysselsättning är en viktig bit, och att utöva till exempel en idrott kan vara stärkande för självbilden. Ungdomarna får möjlighet att visa att de är någon annan än bara sin religion och sitt utseende. De får istället en möjlighet att visa upp sina personliga färdigheter i idrottsliga sammanhang och de får även en möjlighet att interagera med lagkamrater, tränare och funktionärer. Därigenom får de en möjlighet att öva upp sig i språket samtidigt som de får en möjlighet att utöka sitt nätverk. Men som personalen Erik påpekade får inte fritidsintresset bli alltför dominant. Detta får inte bli något ungdomen gömmer sig i, utan det ska vara något som stärker individen. Vid idrottsutövandet likväl som andra fritidsintressen kan situationen uppstå där den unge inte räcker till. Vid 15 år ålder får klubbarna börja toppa idrottslagen, och använder sig i första hand av de bättre spelarna. Är man då en av dem som inte får lika mycket speltid kan det ha en negativ inverkan på självkänslan. Det är då viktigt att boendet och det sociala nätverket är uppmärksamma på detta och stöttar ungdomen i valet att endera

fortsätta kämpa inom sin idrott eller stötta och hjälpa ungdomen i försök att hitta ett nytt fritidsintresse.

Det systemteoretiska perspektivet har under den tidigare analysen till stor del handlat om nätverksarbete i olika former. För att få en så bra integreringsprocess som möjligt är det viktigt är det viktigt att de olika nätverken runt de ensamkommande flyktingbarnen samverkar. De ensamkommande flyktingbarnen interagerar hela tiden med andra personer och myndigheter. Samarbetet mellan ungdomarna, personalen, gode man och myndigheter måste flyta på så bra som möjligt för att underlätta i ungdomarnas vardag. Genom att detta samarbete flyter på så ges ungdomarna möjlighet att koncentrera sig på till exempel skolarbetet och därigenom förbättra förutsättningarna att lyckas de mål de sätter upp för sitt nya liv. Under tiden ungdomarna bor på HVB-hemmet förbereds de inför ett liv i eget boende. Denna förberedelseprocess är viktig för deras trygghet då de lämnar HVB-hemmet och blir mer eller mindre hänvisade till sig själva och sin omgivning. Även om de under en tid efter denna flytt har stöd från de sociala myndigheterna och kommunens integrationsenhet är ändå grundtryggheten, att de behärskar livet på egen hand, av stor vikt.

Interaktionen mellan människor är viktig för integreringsprocessen. Som nämnt i kapitlet gällande tidigare forskning är de ensamkommande flyktingbarnens sociala nätverk en bidragande del i hur deras liv kan komma att gestalta sig. Genom att boendet och god man bygger upp ett starkt skyddsnät för barnets räkning skapar man inte bara ett bra nätverk, man skapar även bättre förutsättningar för de ensamkommande flyktingbarnen att integreras i det svenska samhället. Genom ett stabilt nätverk kan ungdomarna få en möjlighet att inte bara klara sin skolgång, det ger även möjligheter att i framtiden skapa nya kontakter som kan komma att ge en sysselsättning i form av ett arbete. Här kan man återkoppla till Bourdieus sociala habitus, där ungdomarnas tidigare erfarenheter påverkar deras motivation att ta in och anpassa sig till nya situationer. De ensamkommande barnen lämnar många gånger ett kollektivistiskt samhälle där de var en del i en stor gemenskap. De positiva eller negativa erfarenheter de har med sig från det gamla invanda sammanhanget har en stor inverkan på hur man tar sig in i och anpassar sig till ett individualistiskt system, hur man bemöter de nya människorna, kulturen och hur man tar till sig samhällsinformation. Många av de ensamkommande flyktingbarnen kommer från ett samhälle där familjen och släkten tillsammans verkar som ett slags välfärdssystem där alla hjälps åt. De kommer sedan till Sverige där det i huvudsak är individens ansvar att se till att uppfylla de kriterier som finns för

att få ta del av välfärdssystemet. Detta kan leda till en kulturkrock då de ensamkommande ställs inför faktum att de själva är ansvariga för sitt liv.

Från personalens synvinkel nämner Erik den tillfredsställelse han känner över sitt arbete med människor. En nöjd personal kan ge ringar på vattnet, där både ungdomar och chefer känner sig uppskattade. I och med att ungdomarna är nöjda, blir personalen tillfreds med sitt arbete. Detta kan leda till att personalen får lättare att samarbeta med bland annat myndigheter och vårdpersonal och på så vis hjälpa de ensamkommande flyktingbarnen genom den snårskog av byråkrati som ibland kan uppstå. Personalen arbetar även med att stötta ungdomarnas fritidsintressen, om det så är att spela fotboll till att måla tavlor. Det är här viktigt att personalen samverkar med olika föreningar för att hitta de sysselsättningar som bäst passar till den specifika ungdomen.

6. Diskussion

Syftet med uppsatsen var att studera intervjupersonernas upplevelse av det integreringsarbete som bedrivs på två olika HVB-hem, detta med fokus på skola och fritid.

Hur arbetar ett urval av HVB-hem för ensamkommande flyktingbarn för att underlätta dessa barns integrering i skolan, på fritiden och med språket, och hur upplever ett urval av barnen dessa insatser?

På det ena boendet deltog personalen i skolans lektioner en dag i veckan, något som sades vara uppskattat av både personal och boende. Detta verkar leda till att de den intervjuade boende på hemmet kände sig nöjd med den hjälp och det stöd han fick. Dock hade inte ungdomarna på det boendet kommit in på till exempel matematiken på gymnasienivå än, men personalen sade sig tro att detta inte skulle vara något större problem. På det andra boendet sade sig den ensamkommande ungdomen ha problem med matematikläxorna, eftersom den personal som tidigare hjälpt honom med detta hade slutat och det därför var svårt för honom att få den hjälp som behövdes. Dock kan detta vara ett problem som uppstår i en svensk familj där föräldrarna inte har den matematikkunskap som krävs. På boendena hade man satt i system att fråga de ensamkommande flyktingbarnen då de kom hem från skolan om de hade några läxor, och i så fall om de behövde hjälp med dessa.

I arbetet med att integrera de ensamkommande flyktingbarnen på fritiden arbetar båda hemmen med policyn att ungdomarna ska klara så mycket som möjligt själv. När de kommer tas de med runt på den orten där de placerats och man visar dem hur bussarna fungerar och vilka bussar de ska ta vart för att de sedan ska ha friheten att åka vart de vill. I de fall ungdomarna har några önskemål på aktiviteter så uppmuntras detta av boendena så länge aktiviteterna har en positiv inverkan på ungdomarna. På det ena boendet upplever ungdomen att han är nöjd med den hjälp han fått, han spelar fotboll i ett lokalt lag där han tycks ha funnit sig till rätta. Den andre ungdomen är också han i stort sett nöjd med det stöd han får. Dock håller han på med en dyr idrott, och han upplever att pengarna inte alltid räcker till, så han önskar att han fick hjälp med att hitta sätt att finansiera detta.

Språket kommer med skola och fritidssysselsättningen, samt att man från boendenas sida är övertydliga i sin kommunikation med nya invandrare.

Genom detta arbete anser vi att vi uppfyllt syftet samt besvarat vår frågeställning.

Metoddiskussion

En konsekvens av att välja att göra en kvalitativ studie var att vi bara fick 4 personers subjektiva upplevelser av situationen. Genom att använda sig av två personer som arbetar på HVB-hem och två ensamkommande flyktingbarn upplever vi att uppsatsen blev mer nyanserad. Det är möjligt att de ensamkommande flyktingbarnens bristande språkkunskaper haft en påverkan på uppsatsens trovärdighet. Eftersom de ensamkommande flyktingbarnen hade somliga problem med det svenska språket kan det ha haft inverkan på vår tolkning av vad de egentligen avsåg att säga. Även de ensamkommande flyktingbarnens uppfattning om vad vi sade kan ha tolkats fel och det kan därigenom ha gett ett missvisande resultat. Diskussion om att använda tolk fördes, men med en tolk närvarande kan ungdomen ha gett ett annat svar. Det är även en mellanhand i kommunikationen som inte kan garantera att översättningen blir felfri, det går heller inte att garantera att tolken förstår den ställda frågan korrekt.

Vårt val av teori kan ha påverkat resultatet av analysen. Med andra teorier skulle studien kunnat visa på andra faktorer som påverkar de ensamkommande flyktingbarnens integrering.

Alternativ tolkning av resultatet

Som framkommit tidigare anser vi att nätverket runt de ensamkommande flyktingbarnen är av mycket stor betydelse, kanske den viktigaste, i fråga om integrationen av de ensamkommande flyktingbarnen. I detta nätverk finns bl.a. personal på boende, handläggare på socialtjänsten, skola, traumacenter, vårdcentraler och god man. Det har också framkommit att fritidsintressen har bidragit till ett utökat kontaktnät som underlättar för de ensamkommande att accepteras som svenska samhällsmedborgare på samma villkor som de infödda.

Det som skulle kunna vara en alternativ tolkning är t.ex. *hur* vi kommunicerar utan ett gemensamt språk innan det nya språket lärts in, och varför språket är så viktigt. Språket i sig har väldigt stor betydelse då det gäller att etablera sig på en ny plats. Det är viktigt att kunna kommunicera, dels för att kunna få sina primära behov tillgodosedda och dels för att kunna försvara sig själv som person, vilket nämns i avsnittet om identitetsteorin. Att inte kunna språket förstärker känslan av utanförskap och att avvika från den tidigare nämnda normen. I de ensamkommande barnens integrationsprocess, liksom i alla nyanländas, är det viktigt att vi alla runt om deltar aktivt genom att visa respekt och underlätta för dem. Detta kan vi göra genom att istället för att dra oss undan från de ”avvikande” försöka bli bekanta med dem.

Då vi börjar kommunicera med människor av annan kultur använder vi oss av alla sinnen och medel för att göra oss förstådda och för att förstå. Det krävs dock mycket vilja av gemene man för att klara detta. I idrottssammanhang har det visat sig underlätta för de ensamkommande flyktingbarnen om det finns andra med samma lands- eller språktillhörighet som kan förklara vad tränare och lagkamrater försöker förmedla, som komplement till att de försöker läsa av och ta efter sina lagkamrater. I de boende som de ensamkommande placerats finns oftast också landsmän som kan förklara och översätta, samtidigt som personalen är övertydliga med sitt budskap på svenska, engelska och genom att gestikulera, på samma sätt som de nyanlända. Så småningom lär vi oss att tolka och tyda varandra. Den svenska skollagen föreskriver alla barns rätt till utbildning och kommunerna är ansvariga för detta. Asylsökande barn ska dessutom ha samma rätt till hälso- och sjukvård samt tandvård som övriga barn bosatta i Sverige. Då är det också en förutsättning att de kan kommunicera. I och med den snabba introduktionen i skolan lär sig också ungdomarna snabbt det svenska språket och de svenska samhällsfunktionerna så att de kan göra sig förstådda på de flesta instanserna. Språket ägnas mycket stor del i arbetet med de ensamkommande flyktingbarnen som ställs

mot många svåra prövningar i det nya samhället. Det gäller att finna rätt personer som kan hjälpa till inom relevant område, t.ex. med praktiska, juridiska eller psykologiska problem.

Förslag till fortsatt forskning

Ett förslag till fortsatt forskning är en kvantitativ enkätundersökning där man undersöker personalens motivation till att genomföra ett gott arbete gällande de ensamkommande ungdomarnas integrering. Utifrån detta finns det då möjlighet att plocka ut några boenden där man gör en kvalitativ jämförande djupstudie, då man undersöker huruvida det är någon skillnad i arbetet med integration på boenden med motiverad personal i jämförelse med boenden där personalen är lågt motiverade. Detta för att få en möjlighet att stärka tesen att boendet och dess personal spelar en avgörande roll för de ensamkommande flyktingbarnens integrering.

Förslag till fortsatt forskning skulle kunna vara att undersöka hur stor del av de ensamkommande flyktingbarnen, som kommer till Sverige eller andra länder i Europa, har vetskap om vilket land som är målet med resan, vilken kunskap har de om den svenska politiken och samhällsfunktionerna här, vilka föreställningar hade de om vårt land? Vilket är målet med resan, hur ska de nå målet, hur ordnas det ekonomiska och är man medveten om de personliga riskerna. Vidare kan man undersöka den process de ensamkommande flyktingbarnen går igenom från den stund det bestäms att de ska lämna sitt hemland. Vilka frågor som ställs hur man tänker sig att uppnå detta.

REFERENSER

Andersen, V. & Gamdrup, P. (1994) *Om problemformulering och projektarbete*. I Andersen, H. (red): *Vetenskapsteori och metodlära en introduktion*. Lund: Studentlitteratur.

Appelqvist, M. (2006) *"Mottagningens integration? Flyktningmottagning som ett organisatoriskt fält"* *Current Themes in IMER Research 3*, Malmö University, International Migration and Ethnic Relations (IMER), ISBN 91-7104-069-2, ISSN 1652-4616

Bernler, G. & Johnsson, L. (1988): *Teori för psykosocialt arbete*. Stockholm: Natur och Kultur

Bourdieu, (1991). *Kultursociologiska texter*. Stockholm: Brutus Östlings bokförlag

Denscombe, M. (2009): *Forskningshandboken: för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur

Elofsson, S.(2005): *Kvalitativ metod - en introduktion*. I Larsson, S. Lilja, J. & Mannheimer, K. (red.): *Forskningsmetoder i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur

Franzén Elsie C.(2001): *Att bryta upp och byta land*. Stockholm: Natur & Kultur

Frisén, A. & Hwang, P. (red.) (2008): *Ungdomar och identitet*. Stockholm: Natur och kultur

Fälldin K & Strand G (2010) *Ensamkommande barn och ungdomar*. Stockholm: Natur & Kultur

Hessle, M. (2009), *Ensamkommande men inte ensamma - Tioårsuppföljning av ensamkommande asylsökande flyktningbarns livsvillkor och erfarenheter som unga vuxna i Sverige*. Stockholms Universitet

Kohli, K.S. R. (2011): *Working to ensure safety, belonging and success for unaccompanied asylum-seeking children*. *Child Abuse Review* vol 20, p 311-323

Kohli, K.S. R. (2006) *The comfort of strangers: social work, practice whit unaccompanied asylum-seeking children and young people in the UK*. *Child and Family Social Work* vol 11 Issue 1, p1-10, 10

Kvale, S. (1997): *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur

Larsson, S. (2005): *Kvalitativ metod - en introduktion*. I Larsson, S. Lilja, J. & Mannheimer, K. (red.): *Forskningsmetoder i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur

Leisti Annukka, (2005). *Walla- mångkulturellt fältarbete*” i B.Ander, M. Andersson, K. Jordevik, A. Leisti ”*Möten i mellanrummet*”. Stockholm: Förlagshuset Gothia.

Mels, C. Derlyn, I. & Broekaert, E. (2008): *Social support in unaccompanied asylum-seeking boys: a case study*. : Care, Health & Development, Nov2008, Vol. 34 Issue 6, p757-762

Olwig, K. F. (2011): ‘*Integration*’: *Migrants and Refugees between Scandinavian Welfare Societies and Family Relations*, Journal of Ethnic and Migration Studies, 37:2, 179-196

Payne, M (2005): *Modern teoribildning i socialt arbete*. Stockholm: Natur & Kultur

Robertson, A. (2005). ”*Narrativanalys*”. i Bergström, G. & Boréus, K., (red): *Textens mening och makt. Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Lund: Studentlitteratur.

Ryen, A. (2004): *Kvalitativ intervju: från vetenskapsteori till fältstudier*. Malmö: Liber ekonomi

Socialtjänstförordningen 2001:937(Kapitel 3)

Whitehead & Hashim i Appelqvist, M. (2006) "Mottagningens integration? Flyktingmottagning som ett organisatoriskt fält" *Current Themes in IMER Research 3*, Malmö University, International Migration and Ethnic Relations (IMER), ISBN 91-7104-069-2, ISSN 1652-4616

Webbsidor

www.ne.se <http://www.ne.se/sok?q=samh%C3%A4lle> tillgängligt på Internet 20111220

Prop. 2005/06:46 8:1 se länk nedan

www.riksdagen.se http://www.riksdagen.se/webbnav/index.aspx?nid=37&dok_id=GT0346
tillgängligt på Internet 20111220

SFS 1994:137,2§ <http://www.notisum.se/rnp/SLS/LAG/19940137.htm> tillgängligt på Internet
20111220

SFS 1991:900 <http://www.riksdagen.se/webbnav/index.aspx?nid=3911&bet=1991:900>
tillgängligt på Internet 20111220

SFS 2002:45 <http://www.riksdagen.se/webbnav/index.aspx?nid=3911&bet=2001:453#K1>
tillgängligt på Internet 20111220

SFS 1985:1101 <http://www.riksdagen.se/webbnav/index.aspx?nid=3911&bet=1985:1101>
tillgängligt på Internet 20111220

SOU: 2003:75 <http://www.regeringen.se/sb/d/108/a/415> tillgängligt på Internet 20111220

www.vr.se

<http://www.vr.se/download/18.3a36c20d133af0c12958000491/God+forskningssed+2011.1.pdf>
f tillgängligt på Internet 20111220

www.migrationsinfo.se, a <http://www.migrationsinfo.se/migration/varlden/asylsokande>
tillgängligt på Internet 20111220

www.migrationsinfo.se, b <http://www.migrationsinfo.se/migration/sverige/asylsokande/>
tillgängligt på Internet 20111220

www.regeringen.se, <http://www.regeringen.se/sb/d/2279> tillgängligt på Internet 20111220

Hej!

Vi har tänkt oss en kvalitativ studie, rörande ensamkommande flyktingbarns integrering i samhället.

Vi vill intervjua en personal och en ungdom på boendet, detta för att sedan jämföra likheter och skillnader i deras syn på integreringen i samhället. Frågorna till personalen kommer bland annat att röra hur man aktivt arbetar med integrering på boendet, och frågorna till ungdomen kommer att röra hur denne upplever det stöd den fått till integreringen.

Vi kommer också att beröra personalens upplevelse av ungdomarnas egna motivation till integrering, samt ungdomens syn på det hela. Om möjligt skulle det vara bra om vi kan genomföra intervjuerna X dag i månad Y, det vore även bra om möjligheten finns att träffa personalen innan ungdomarna kommer hem. Vi beräknar att intervjuerna kommer att ta ungefär 1½ timme per person.

För att kunna genomföra en intervju med en minderårig behöver vi god mans godkännande, vi skulle vara tacksamma om boendet kunde hjälpa till att få denna underskrift på ett dokument vi skickar ut. Både personal och boende kommer självklart att vara anonyma i sammanställningen av arbetet, det finns även möjlighet för dem som deltar i intervjuerna att när som helst välja att inte svara på en fråga, eller välja att inte längre vilja delta i studien. Intervjuerna kommer att spelas in.

Hälsningar

Kajs-Mari Östlund & Kim Jutterström

073-8166678

076-7880086

Socionomstuderande vid högskolan i Gävle.

Information om studien

Vi är två studenter ifrån högskolan i Gävle som skriver vår c-uppsats om ensamkommande flyktingbarns syn på integrering. Vi kommer att intervjua ensamkommande flyktingbarn för att se vad de själva har att säga om detta. Vi har via telefonsamtal bestämt plats och tid för intervjun. Detta papper är en information om vår överenskommelse.

Vi vill genom detta papper återigen informera dig om att du frivilligt deltar i studien. Det är också upp till dig om du inte vill svara på någon av frågorna vi ställer, du kan när som helst välja att avbryta intervjun. Efter intervjun så kommer vi att visa de delar vi väljer att belysa i studien för dig, varvid du får möjlighet att ställa frågor eller ändra på något om vi har misstolkat dig. Du får även möjlighet att ta bort något du inte vill ska tas med i studien. Du kan även kontakta oss om du vill tillägga något viktigt som inte framkom vid intervjun. Alla uppgifter om dig kommer att avkodas för att inte din identitet ska röjas för personer som läser uppsatsen.

Uppsatsen kommer att presenteras i januari 2012. Om du vill läsa uppsatsen efter att den är färdigställd kan vi skicka ett exemplar till dig.

Samtycke

Jag har informerats om studiens syfte och om hur intervjun går till, jag har även informerats om att mitt deltagande är frivilligt och att jag, när jag vill kan avbryta min medverkan i studien eller välja inte svara på någon fråga, utan att ange orsak. Jag samtycker härmed till att medverka i denna intervjustudie.

Ort, datum _____.

Intervjupersonens underskrift _____.

Ort, datum _____.

Gode mans underskrift _____.

Ort, datum _____.

Intervjuarens underskrift _____.

Ort, datum _____.

Intervjuarens underskrift _____.

Tack!

Kajs-Mari Östlund

Kim Jutterström

Mail: kajs-mari@hotmail.com

Mail: kimjutterstrom@hotmail.com

Tel: 073-816 66 78

Tel: 076-788 00 86

Information om studien

Vi är två studenter ifrån högskolan i Gävle som skriver vår c-uppsats om ensamkommande flyktingbarns syn på integrering.

Vi kommer att intervjua ensamkommande flyktingbarn för att se vad de själva har att säga om detta.

Vi har via telefonsamtal bestämt plats och tid för intervjun. Detta papper är en information om vår överenskommelse.

Vi vill genom detta papper återigen informera dig om att du frivilligt deltar i studien. Det är också upp till dig om du inte vill svara på någon av frågorna vi ställer, du kan när som helst välja att avbryta intervjun. Efter intervjun så kommer vi att visa de delar vi väljer att belysa i studien för dig, varvid du får möjlighet att ställa frågor eller ändra på något om vi har misstolkat dig. Du får även möjlighet att ta bort något du inte vill ska tas med i studien. Du kan även kontakta oss om du vill tillägga något viktigt som inte framkom vid intervjun. Alla uppgifter om dig kommer att avkodas för att inte din identitet ska röjas för personer som läser uppsatsen.

Uppsatsen kommer att presenteras i januari 2012. Om du vill läsa uppsatsen efter att den är färdigställd kan vi skicka ett exemplar till dig.

Samtycke

Jag har informerats om studiens syfte och om hur intervjun går till, jag har även informerats om att mitt deltagande är frivilligt och att jag, när jag vill kan avbryta min medverkan i studien eller välja inte svara på någon fråga, utan att ange orsak. Jag samtycker härmed till att medverka i denna intervjustudie.

Ort, datum _____.

Intervjupersonens underskrift _____.

Ort, datum _____.

Intervjuarens underskrift _____.

Ort, datum _____.

Intervjuarens underskrift _____.

Tack!

Kajs-Mari Östlund

Kim Jutterström

Mail: kajs-mari@hotmail.com

Mail: kimjutterstrom@hotmail.com

Tel: 073-816 66 78

Tel: 076-788 00 86

Frågor personal

Bakgrund

- Hur länge har du arbetat med ensamkommande flyktingbarn? I vilken form?
- Vad har du arbetat med tidigare?
- Varför vill du jobba med detta?
- Vad anser du är viktigt i arbetet med ensamkommande flyktingbarn?

Kultur och fritid

- Har du fått någon utbildning gällande olika religioner?
- Hur stöttar ni de boende i att utöva sina respektive religioner?
- Lagar ni maten själv på boendet? Hur ställer ni er till halal?
- Hur uppmuntrar ni ungdomarnas fritidsintressen?

Integration

- Hur arbetar ni för att stötta ungdomarnas integration i det svenska samhället?
- Språk?
- Skola?
- Fritid?
- Hur anser du att samarbetet med god man fungerar?
- Finns det något i boendets arbete med ungdomarnas integration du skulle vilja utveckla?
- Har du något att tillägga?

Frågor ungdom

- Är det något du vill fråga mig innan vi börjar?

Bakgrund

- Kan du berätta lite kort om dig själv?
- Hur länge sedan var det du lämnade ditt hemland?
- Visste du att du skulle åka till Sverige
- "När kom du till Sverige?"
- Vad var ditt första intryck?
- Hur upplevde du stödet och hjälpen du fick när du först kom till Sverige?
- Hur ser du nu på beslutet att lämna ditt hemland?

Kultur och fritid?

- Får du möjlighet att utöva din religion?
- Om du vill ha speciell mat, går det då att ordna?
- Vad har du för fritidsintressen?
- Har du något umgänge med svenska kompisar utanför skolan?
- Hur ser ditt kontaktnätverk ut?

Integration

- Hur har boendet stöttat dig för att du ska ha haft möjlighet att ta del av det svenska samhället? Språk? Skola?
- Hur är kontakten med din god man, känner du att de får den stötning du vill ha och behöver?
- När anser du att man är integrerad? Hur upplever du din situation i Sverige idag?
- Är du nöjd med den hjälp och stöttning du fått för att lära dig svenska språket? Vad kan förbättras?
- Har du några tankar om framtiden?
- Är det något du vill tillägga?